

KULTURKRÓNIKA

SÉTA A SZEGÉNYTELEPEN

(Egy riporter feljegyzéseiből)

„Boldog népeknek nincs történetük“ — tartja a polgári bölcsesség. Az a nép, amely itt lakik a főváros határában, a Szegénytelepen, nyilván boldog. Itt nincsenek gazdagok és nincsenek dolgoztatók. Boldog világ ez, édes semmittevés az emberek élete. Itt nincs hitel-krízis, nincs túltermelés és nincs ipari és mezőgazdasági válság. Itt nincs termelés, viszont fogyasztás se. Csodálatos világ ez. Mindenki ül saját szőlőtökéje alatt, majd csak úgy, ahogy írva áll a Bibliában. A Szegénytelep azonban nem szőlőtermő vidék és a bibliai szőlőtökre itt szimbólikusan kecsesen rogyant kis agyagházacsók utalnak, egyenetlen, roskatag falakkal, amelyek mind a Gondviselést dicsérik, mert hogy nem omlottak még össze. Földbevált kellemes és barátságosan hívogató kényelmes gödröcskék tárják ölüket az ég felé, rajtuk néhány szál deszka, némelyik finom keményfából, a szőlővenyige helyett. Ezekben a lakályos házacskákban és gödörlakásokban élnek a Szegénytelep boldog népei.

Mintatelepe ez az emberi együttélésnek. Távolság a kulturától, a civilizációtól, távolság a világváros kisértő atmoszférájától. Csodálatos körülmények helyezte ide azt az ezeregynéhány embert, aki itt él. A kihívó és nyugtalanító jólét itt nem csigázza fel a fantáziákat. A mohó és mindennel elégedetlen emberi képzeletet itt nem izgatják elérhetetlen utópiák. Itt nincsenek pompázatos kirakatok, amelyek oly károsan hatnak a gyomornedvekre. Nincsenek telt éléstárak, amelyek az irigység melegágyai. Nincsenek üzemek, ipartelepek, hivatalok, amelyek munkakedvre ösztökélnének, hogy aztán a kielégítetlen emberi mohóság elkeseredésre ragadtassa magát. Nincsenek népfürdők, amelyeknek tömeges igénybevétele ragályos kórral fenyeget. Nincsenek fürdőszobák, amelyeknek kiváltsága megbontja az egyenlőséget. Nincs világítás, mert a fény igényességhez szoktat. Nincs téli tüzelés, mert itt a lélek melegít. Boldogok világa ez, ahol oly egyszerű dolog a lemondás, mert nincs miről lemondani. És senkinek nincs semmije, hogy ne legyenek közöttük tolvajok.

Paradicsomi élet ez. A ruházat is szinte csak egy-egy fügefalevélből áll. Fájdalom, az átkos civilizáció azonban mégis csak leginkább a ruházatkodásban érvényesül. Meglepő, hogy ezek a puritán emberek, akik nem fekszenek ágyban, hanem szalma-, vagy rongyhalmazon és nem használnak ágyneműt, nem asztalnál étkeznek székeken, hanem a földön guggolnak és lehetőleg nem esznek semmit, akiknek álmukban sem jut eszébe, hogy az angol W. C. a legideálisabb megoldás kényelem szempontjából, hanem ehelyett megmaradtak a paradicsomi összokás mellett, ezek az igénytelen és módfelett szerény emberek nehezen tudnak ellentálni a ruházatkodási divat hóbortjának. Persze, az anyatermészethez való ragaszkodásukat azért nem fojtják el. Így láthatunk férfiakat, akik a leg-elegánsabb belvárosi szabótól származó frakknadrág van, ezekre azonban szinte vandál módra éktelen hasítékokat szabtak, hogy lábszárait mutogathassák. Mások térdnél kivágták az elegáns zsakettnadrágot, mert holmi ősi szépségkultusz a térdkalácsokat módfelellett értékelte. Ezek az emberek a télikabát viseletet azért mégis csak megvetik. A boldogok e szigetén való barangolásaim közben, bár januári fagyban is jártam kö-

zöttük, télikabátot senkin se láttam. Olyannal találkoztam, aki két rövid zekét viselt egymáson, de ez a két kabát tulajdonképpen egy volt és pontosan kiegészítette egyik a másikat. Az egyiknek a bal, a másinak meg csak a jobb ujja volt meg. Ez a kettős kabátviselet lényegében északeurópai eredetű divat, arrafelé ugyanis a jobbmódú vidékiek több ruhadarabjukat egymás fölé felveszik, hogy vagyonságukat ezzel is fitogtassák. A lábbeli viselet meglehetősen ritka és ha már valamit felvesznek, úgy azt saruként viselik. Láttam egykor pompás Walkower-, vagy Salamander-cipőket, amelyeknek a felsőrészét egész egyszerűen nem viselték és csak a talpát kötötték oda valamilyen színes szalaggal a lábukhoz. Egy fiatalember viszont csak cipőfelsőrészt viselt harisnya nélkül, bizonyára a Müller-szisztéma légharisnya viseletét akarta így meghonosítani. Határozott hajlam észlelhető itt a nudizmus iránt. A meztelenség kultusza elől a nők sem zárkóznak el. Beszéltem egy fiatal leánnyal, akinek egyik melle büszkén kikandikált a blúza dekoltázsából, amelyet nem középen, hanem baloldalt viselt. A ruhák dekoltázsán át azt is megállapíthattam, hogy a kombiné-viseletet errefelé nem kultiválják, úgy hogy meglehetősen frappirozott, mikor egy idősebb hölgyet ennek ellenére kombinéban láttam átsétálni a szomszédba. Ez déltájban, tehát vizitidőben történt, a hölgy is nyilván vizitbe ment, mert főzés hiányában itt házimunka általában nem igen akad.

Módföldről érdekelt, hogy ezen a telepen, amelyet a főváros oly' nagy gonddal elkülönített, hogy az emberi természet a maga eredetiségében megmaradjon, ebben a National Parkban, amely annyiban különb, mint az amerikai, hogy ott állatok élnek, míg itt emberek mintapéldányai, szóval itt a Szegénytelepen vajjon milyenek az étkezés formái. Azt már említettük előbb, hogy itt nemcsak termelés nincs, de fogyasztás sincs. Hát persze ez némileg tulzás, mert valamiből azért élni kell, ámbár lehet nagyon csekély vitamintartalommal is élni. Mivel itt senki sem dolgozik és így bérjövédelme senkinek sincs, de munkanélküli segély sincs, ami egész természetes itt, hiszen joggal elvárja mindenki a miniszterelnöktől, hogy megtartsa adott szavát, már pedig a miniszterelnök kijelentette, hogy munkanélküli segély nincs, — ennél fogva a szükségletek kielégítése nem a pénzforgalom alapján történik. Így előáll a legideálisabb helyzet, anyagi gondja senkinek sincs és az egyenlőség elve teljesen érvényesül. A legteljesebb demokratikus formák uralkodnak, szinte nem is érti az ember, hogy a kormányzatot miért vádolják szerte az országban demokrácia eitelenséggel. Itt senki se eszik többet, mint a másik, nincsenek kövér hasak, nincs jóllakott bürokrácia, cukorfogyasztás 0, tejfogyasztás 0, az emberek megmosolyogják a plakátot, amin ez áll: „Tej, élet, erő, egészség.“ Alkoholfogyasztás 0, lisztfogyasztás 0, kávéfogyasztás 0, tejfogyasztás 0, húsfogyasztás 0. Itt határozottan Bicsérdizmus és vegetáriánizmus uralkodik. Láttam hónapos csecsemőket, akik cuclisüveg helyett sárgarépát szopogattak nagy megelégedéssel. Az anyja nyers céklát rágott. Az apja hagymát. Hagymatermésünk határozottan kedvezően alakul a szegénytelepi hagymafogyasztás következtében. Érdekes, hogy még véletlenül sem láttam senkinél téliszalámit vagy akárcsak sonkát is. Egy bőbeszédű asszonyosság — ez hálórékli és sottis kelméből készült oldalt sliccelt szoknyát viselt, — elbeszélte nekem, hogy a kormányzat nem látja szívesen a bicsérdizmus térhódítását és bizonyos alkalmakkor élelmiszerjegyeket oszt ki, emelyekért néhány deka lóhúst lehet kapni a lómészárszékből. Ez a hölgy ebben annak magyarázatát látja, hogy az utolsó két esztendő alatt a lóhúsfogyasztás alaposan visszaesett és a sok gebével nem tudnak mit kezdeni. Hát ingyen szétosztják, hogy a lóhúsfogyasztást, mint a jólét fokmérőjét fokozzák.

Több szegénytelepi lakossal beszéltem. Az egyik egy nyúltarcú, torzonborzfejú érdekes ember, midőn megkérdeztem, van-e valami foglalkozása, azt válaszolta:

— Lakatos *voltam*.

Egy másik kérdés nélkül közbeszólt:

— *En aszталos voltam*.

— *En üzemi munkás voltam*, — tette hozzá egy harmadik.

Nagyon érdekes, hogy mindegyik hangsúlyozottan mult időben beszél. Megfigyeltem, hogy ez sajátos beszédforma itt, a jelenidőt a legritkább esetben alkalmazzák. Így pl. mikor egy kis maszatos fiut megkérdeztem, hogy mikor ebédel, vállat vont és azt mondta, hogy már a mult héten ebédelt.

Husz-harmincéves fiatalemberek néha használják a jövőidőt. Ezt többször hallottam például:

— Egyszer majd eljön mindennek az ideje.

A második mondat már újra mult időben szólt:

— Egy hét óta nem volt meleg kanál a gyomromban.

Ez a kanálnyelés különös folklór lehet itt, mert többektől hallottam emlegetni, de persze mindig mult időben. Egy ilyen meleg kanál lenyelését, sajnos, nem volt alkalmam látni. Az a feltevésem, hogy vannak időszakok, amikor semmiféle tüzhely nem ég a telepen és ilyenkor elmarad a kanálmelegítés is.

Érdeklődtem az idegenforgalom iránt.

— Ide egyszer sem hoztak idegeneket, — mondja egy készséges aszszonyság.

Ezt szinte el sem akarom hinni. Hogy erre nem gondol a fürdőváros idegenforgalmi hivatala. Az idegenforgalom növelésére mindenféle csáb-dolgót kieszelnék, kivilágítják éjszaka az egész várost, csak hogy jöjjenek és akkor egy ilyen érdekes színpontot kihagynak a programból. Igaz, hogy az autocarok kissé nehezen közelíthetik meg a hepe-hupás uccácskákat, de viszont az eredetiség megér egy kis *megrázkódtatást*. Többet ér ez a meztelenség látványosság szempontjából, mint a mesterségesen beöltöztetett vidék.

Pedig szó sincs róla, mintha megfeledeznének a szegénytelepiekről. A hatóság emberei gyakorta meglátogatják őket, de ezt persze függetlenül csinálják az idegenforgalomtól.

Az egyházközség is sokat foglalkozik velük. Persze nem olyan egyszerű ezeknek az embereknek a kedvében járni. Hiszen megelégedettek és nincsenek igényeik. Mindenük meg van, ami csak szükséges. Még leginkább lelki táplálék hiányzik nekik. Egyszerű és természetes életformáik a házasodás terén is megőrizték a primitívtséget, de nemismerve az egyházi esküvő magasztos örömeit, bár házaséletük sok gyermekáldással járt, nélkülözta a papi áldást. A prépost-plébános, akitől távol áll az a szándék, hogy megbolygassa a megszokott rendet, abból a gondolatból kiindulva, hogy az afrikai térítőmissziók is anélkül, hogy az anyagi életet befolyásolnák, lelki malasztal gazdagítják a bennszülötteket, úgy ő is követve a missziós példákat, elhatározta a szegénytelepieknek lelki táplálékban való részesítését. Megmagyarázta szándékát a Szegénytelep lakóinak és tudtukra adta, hogy a természet törvénye szerint már megkötött frigyüket, papi áldásban óhajtja részesíteni.

A mult év nyarán zajlott le az első ilyen monstre esküvő. Egy napon ötvenkét egyházi esküvő történt. A prépost-plébános felbúzdulva azon a nagy odaadáson, amely a szegénytelepiekben megnyilvánult, újra megismételte a tömeg-esküvőt. Most huszonöt jegyespárról volt szó, akik örök hűséget esküsznek egymásnak...

Soha jobb gondolatot. Milyen öröm afölött, hogy most már nem áldatlanul fognak élni, mint eddig, hanem áldottan. Az áldott élet gondolata magával ragadja őket. Persze sokan alig tudják előre elképzelni a változást, mert a jegyespárok legtöbbször már évek óta közös háztartásban él, sőt gyermekeik is vannak. Különösen a gyermekek örülnek módfelett az esküvőnek.

A múlt évben akadt olyan jegyes-házaspár is, amelyiknek 12 gyermeke volt és a tucatnyi gyermek most ismét arra nógatja a szüleit, hogy menjenek újra megesküdni. Ezidén ötgyermekes család vezet a házasságok között.

A lekipásztor meglegedetten szemléli nyáját. Az örömapa szerepét a város vállalta és a forma kedvéért minden menyasszonynak hozományt is ad. A hozomány két ezüst.

A jegyesek összekuncognak. Tetszik nekik a pénz. Furcsálva nézik, nem igen látnak ilyesmit máskor. Most meg kell esküdniük a teplomban, hogy az övék legyen. Megesküdnek persze, de távolról sem a pénz miatt. Arra már megtanította őket az egyház szolgálja, hogy a lélek gazdagsága mindenekfölött való.

És huszonöt szegénytelepi jegyespár körülövezve gyermekeiktől, elindul a templomba, hogy mennyei malasztban részesüljön.

(Budapest)

Acs György

A FŐISKOLAI IFJÚSÁG DILEMMAJA

A mai főiskolai ifjúság jórészt közvetlenül a háború előtt vagy a háború alatt született. Életösszefüggéseinket csak a háború utáni hanyatlási szakaszból ismeri és így érthető ha azokkal szemben nincs hite, bizalma. A főiskolák viszont általában csak abban látják szerepüket, hogy az ifjúságból az uralkodó termelési és társadalmi rend vezető funkcionáriusait képezzék ki. A főiskolák ez állítólagos célja és a valóság közti ellentmondás egyik fő oka annak a „világnézeti válságnak“, amely oly nyilvánvaló az európai országok minden főiskolás rétegében.

A mai egyetem saját célkitűzése szerint „a kutatás és a tudomány“ intézménye. Az egyetemnek közvetlen és tervszerű kapcsolata a társadalmi termeléssel nincs. Ezt a viszonyt normális körülmények között a piac szabályozza: a munkapiac és a gazdasági lehetőségek, amelyek módot adnak a találmányok és a tudományos teljesítmények alkalmazására. Az a szakadék, ami a termelés és a tudomány között fennáll megfelel annak a szakadéknak, amely a társadalomban a vállalkozók és a dolgozók között húzódik. A főiskolai ifjúság, amely mindenkor hivatott a termelő osztály rendszerében a technikai vezetés átvételére, így speciális kiképzésben részesül, amely a nép legszélesebb rétegeitől elválasztja. A tudománynak és a termelésnek e szétválasztási rendszeréből, a tudománynak a társadalmi élettől való látszólagos függetlenségéből következnek a „tudomány szabadsága“, a „főiskolák szabadsága“, a „főiskolások szabadsága“ stb. elméletei. A jelenlegi hanyatlási szakaszban ezek az elméletek alaposan lelepleződtek. A súlyos gazdasági helyzet megtanította a főiskolásokat arra, hogy egyáltalán nem független a létük a gazdasági összefüggésektől s a főiskola leépítési rendszabályai éles ellentmondásban állnak a főiskolák szabadsága tételével. A gazdasági válsággal együtt felépő tudományok válsága igazolja a tudomány függőségét a társadalmi folyamatok egészétől.

A főiskolai ifjúság mindenütt nagyrészt a közép-, illetve kispolgári rétegekből rekrutálódik. Míg ezekről a rétegekről általában megállapítható, hogy a válság folyamán megszűntek a társadalmi lét önálló tényezői lenni, ugyanakkor a főiskolások ilyen szerepet sohasem játszottak. A